

XIX-4
3

ORATIO

PRO SOLENNI STUDIORUM APERTIONE

IN

REG. OVET. UNIVERSIT. CORAM EJUSDEM

DD. ET MM.

DICTA

A R. P. M. FR. EMMAN. DE CASO SUBST. CATH.

INSTITUT. TEOLOG.

NUNC VERO SACRAE SCRIPTURÆ,

ACADEMIAE SACRAE, ET FORENSIS ORATORIÆ.

MODERATORE.

XV. KAL. NOV. ANNI. M.DCCCXXVI.

OVETI.

Aput Typogr. Viduae de Prieto.

Quod enim munus Reipublicæ afferre magis, meliusve possumus, quam si docemus, atque erudimus juventutem? His præsertim temporibus, quibus ita prolapsa est, ut omnium opibus refrænanda, atque coercenda sit.

Cic. de Divinat. lib. 2. c. 2.

Inter graviores Regni curas haud minorem locum tenere quæ ad publicam civium instructionem pertinent, quæ juvenibus integrum incorruptamque doctrinam offerre valeant, ipsisque ad scientias acquirendas facilem viam aperiant, non latere vos arbitrator, AA. PP., venerande Senatus, Alunniique facultatum omnium, quæ in hoc gravissimo Liceo docentur. Quis enim nesciat societas civilizatione subsistere, illiusque præcipuum, ut ita dicam, elementum esse instructionem publicam? Et qui societatis, Regnique habendas moderatur, si hujusmodi instructionem derelictam, jacemtemque sinat nonne destructum videbit nervum magis status conservationi, et prosperitati necessarium? Ex ea profecto expectare opus est et Ministros Religionis dignos, quorum labia custodiant scientiam, et ex quorum ore legem populi requirant, et Magistratus integros, qui in Tribunalibus jus dicere valeant, partiumque jura æqua lance librare, et cives Patriæ, et Religionis amantes, qui ut tecta, sartaque utriusque jura serventur, opus siuum impendant. Ex ea expectare opus est Sapientum multitudinem, quorum studio, labore, et diligentia opiniones suspectæ, latentes errores detegantur, omnesque in officiis continentur, quæ erga Deum, erga Cives, erga Regem præstare, ac adimplere tenentur.

Hinc noster Catholicus Rex, vix gravissimis curis expeditus, quæ ipsum urgebant, ut Monarchie collapsæ, sanctioribusque institutionibus civilibus, religiosis, et politicis susque de que versis remedium adhiberet præsentissimum, ad instructionis publicæ negotium Animum Regium admovit, ex ipsiusque in hac re gravissima vere paterna cura prodidit studiorum Lex, que duobus ab hinc annis magno emolumento servatur in omnibus studiorum Licæsi.

Ex hujusmodi legis præscripto initio Scholastici cursus proferri debet oratio, qua et juvenum animis altius scientiarum amor infigatur, et Magistrorum, atque Professorum ad suum recte munus obeundum ardens studium foveatur, cum videant post Legislatoris gloriam, qui studiorum promotioni invigilat, nullam esse majorem gloriam, quam Professorum, quorum diligentiae, et curæ commissum est, ut Lex isthæc debitam sortiatur utilitatem.

Mihi itaque secundo pro solemnî studiorum apertione, orationem dicendam coram vobis, AA. PP. paranti, nihil pro ingenii mei tenuitate oportunius animo insedit, quam ut de

Lycœorum horumce publicorum utilitate sermonem instituem, deque utilitate Legum, et ordinationum, quæ eorumdem fructus uberiores certioresque faciant, ut qui in illis scientiis operam navant, quam maximum percipere possint emolumentum. Et hic erit meæ brevis orationis scopus, si mihi præsentes, auresque benignas adhibentes adesse dignemini.

Et quidem, ut vobis molestus non sim, Lyceorum publicorum utilitatem quis ignorare valeat? Itinera longa parabant veteres sapientiae cultores, maria tranabant, regionesque longinas peragabant, ut ex aliorum sapientum commercio animum excoherent, divitesque acquisitis notionibus effecti ad Patriam suam remearent, in qua concives luminibus procul emanicatis illustrarent, regerentque. Ut Jobi, et, Arabum sapientiam audirent, Pithagoram, et Democritum iter instituisse Plinius, Profiriisque testantur. Græcos ad Egiptum tanquam ad scientiarum omnium domicilium, et incunabula concurrisse perulgatum est. Thales non alios magistros habuit quam Egypcios. Græcorum insigniores Philosophi regiones etiam barbaras perlustrabant, ut sapientiam inquirerent, sicut de Pitagora, Solone, et Platone narratur, aliisque, quos in Diodoro siculo videre est. Pithagoras Asię, et Egipti scientiis imbutus, et Pherecidis Siri auditor Magnam Græciam illustravit. Etiopiam et Indiam percurserat Democritus, Pithagoricosque etiam audierat. Studio sapientiam perdiscendi Egiptum, Asiam, Italiam percurrit Plato divinus appellatus, ac etiam Moïses attice loquens. Quid ultra? Romani ipsi ex frequenti Græcorum commercio in bellis quæ contra illos inierunt, nonne divitias litterarias acquisivere, studioque, et scientiarum amore incensi sunt?

Jam vero opus non est, ut quis Patriam relinquat suam, regiones que procul sitas perlustret, ut animum suum excolat. Jam ad acquirendum utilissimum sapientiae thesaurum propriis finibus egredi opus non est. Ut suis respective subditis thesaurum hunc pararent, Principes omnes in suis Regnis et Ditioribus domicilia scientiis fecerunt. Sequioribus elapsis sæculis in quibus solum in Monachorum claustra et Ecclesiaram capitulo armorum, bellorumque fugientes strepitum scientiæ se recipierant, pace Europæ redditæ, Regnisque bene constitutis, Imperatores, Regesque totidem virorum sapientum Macenates extiterent. Carolus Magnus Alcuini Magistri sui consiliis inhærens,

litteras restituere conatus est, Academias instituit, Bibliothecas ditavit. Magna et perlustris Medicea domus litteras sumnopere fovit. Leo decimus, Nicolaus quintus, Alfonsus Aragonice Rex, firmissimæ Litterarum columnæ extitere, qui frequenter viros Græcos, et Italos colloquebantur, illos præmiis, et honoribus cumulantes, et cum eis amicitiam familiaritatemque ineuntes. Et quid Francorum Regiam Dinnastiam referam, quæ Sorbonam, Universitatemque Parisiensem tot redditibus auxit, et regio vere animo fovit, ditavitque?

Sed ad nostram Hispaniam deveniamus. Quis nesciat Alfonsum generosa sua conditione dictum *Nobilem*, Alfonsum, inquit, qui Agarenorum Potentiam apud *Navas Tolosæ* debellavit, primum scientiarum domicilium Castellæ erexisse? Salmanticensem Academiam à Divo Eerdinando Hispalis expugnatore initio protectam, ab Augnstoque, et Sapiente Legislatore Alfonso auctam ornatamq;? Ferdinandum Catholicum Valentiae Edetanorum Scholas erexisse? Complutense Lycaum sub auspiciis Catholicorum Regum erectum ab egregio illo viro, qui religiosus primum, Reginæ Elisabet à Confessionibus, Aulicus postmodum, Minister denique, Regnique Gubernator omnibus virtutes habuit, omnibus talentis fuit præditus, et ob sui ingenii vastitatem, ob caracteris sui vim et energiam præclaraque sua gesta nomen suum evexit usque ad Ferdinandi et Elisabethæ Nomina, inter quos Historia illum exibet? Sed et Borbonidum Dynastia initia sui regiminis nota fecit Cervariensis Academiæ, et Universitatis fundatione, ut alia sileam monumenta, quæ scientiis, artibusque fuerunt novissimo elapso sæculo à nostris Regibus consecrata.

Lyceorum horumce publicorum beneficio cultura antiqua cum hodierna illustratione connectitur, et considerare illa possumus velut monumenta quæ evincunt etiam in illa ætatis mediæ obscura caligine Vires, Potentiamque scientiæ, et rationi inseruisse, ac se submissise. Concipere illa possumus velut scalas, quæ, licet initio informes, fulcrum ingenio præstitere, ut alas panderet, altumque volatum capesseret usque ad sublimiores regiones scientiarum inventorumque. Quot et hujusmodi Liceis viri insignes prodire facil negocio, modicisque impensis sapientiæ thesauro ditati? Quot Religionis, Imperiique, Thoni, et Altaris propugnatores egregii! Quot vigilantissimi Præsules! Magistratus integerimi! Viri denique litteris omnibus pollentes! Et ut de Hispaniarum nostrarum Universitatibus verba faciam, nonne videre est illas cæteras Europæ non solum coæquantes

(6)

sed et excedentes saeculo 16. eruditione, doctrina et studiorum delectu? Ex Salmanticensi, Pintiano, Complutensi, et Valentino Lycæis nonne formati prodiere sicut de excellentibus scholis sapientes viri, qui nostram gloriam, celebritatemque litterariam aurea illa ætate nostra faciunt? Et non solum in Theologia, et juris utriusque prudentia præcelluerunt, in quibus docti eminenter erant, sed et gravitatem hujusmodi scientiarum studiis auxiliaribus linguarum sapientum, eruditione antiqua, Philosophiaque, et Matheseos scientia exornarunt. Et dum in palestram prodierunt, vox que illorum personuit in conciliis, in Academiis, in libris, honore cunulati sunt, Hispanumque Nomen ad astra extulerunt, et per cunctas Europæ regiones summo honore affererunt. Nebrissæ, Brocensis, Ludovici de Leon, Ariæ Montani, Abulensis, Antonii Agustini, Ponce, Valles, aliorumque complurium nomina recordari, non ideo in mentem venit, quasi necesse sit hanc memoriam vobis sugerere, sed ut meis verbis tributum debitum exsolvam illis eminentibus viris respectus, gratitudinisque, quæ illis repondenda est ob tantam scientiam, tantasque virtutes.

Et quo pacto enumerare valeam egregios, opimosque fructus quos portulit alma hæc Universitas brevi, et exiguo unius, paucio amplius saeculi decursu, ex quo erecta est, illiusque scholæ apertæ sunt? Quot hinc Magistratus integri, vigilantissimi et doctissimi Præsules, Litterati etiam eminentes qui Nationum omnium oculos ad se converterunt! Cainpoianes, Jovellanos, alliique quos longum esset enumerare.

En, AA. PP. quo pacto Licæorum horumque beneficio illustratio quaqua versum sese diffuderit, generalisque facta sit. Necessarius olim erat labor improbus, asiduæque vigiliae, ut luces, cognitionesque acquirerentur. Arte Typografica, quæ quingentos annos non prætergreditur, sacrum est ut facilissime possit quisque proprias facere cognitiones omnium mundi sapientum. Jam itinerari opus non est. Quin iuxta, et regiones longinquæ perlustrantur, instructionem omnigenam possumus acquirere. Et quænam differentia inter cognitiones, quas tot laboribus acquisierunt veteres antiquitatis viri, et quam nunc nobis acquirere facilissimum est! Grates immensas revelationis lumini, cuius beneficio jam ratio humana non incerta fluctuat tot inter placita, quæ veteres lamentabili divisione separabant. Dogmatis, et moralis harmonia, et consensu, qui religionis revelatae proprius character est, via occluditur dissensionibus quibuslibet.

Verum quidem est, quod in hac perdiscendi facilitate quam

(7)

Licæa isthæc nobis offerunt, quodanmodo ingenia exaruisse videntur, et in quandam sterilitatem devenisse. Minoribus auxiliis stipati veteres recentiores longe præcelluerunt. Originalia scripta pauciori numero sunt, aut ferine nulla, nisi forte impii libelli à spiritibus libertatis amantibus, et qui omne jugum excutere volunt, exarati, ē puteo abissi prodeentes. Ingens librorum copia post Typografiae inventionem mirabilem, cum magnam discendi facilitatem attulerit, veluti mole sua ingenii vim obruisse videtur, ita ut dicere fas sit copiam ipsam quodanmodo nocere. Ignaviam, et socordiam auctam fisisse videtur ex addiscendi facilitate, quæ nunc tanta est, ut non expetere liceat nisi magistros qui recti, et veritatis semitam suis auditoribus indigent, qui viam scientiarum expeditam faciant, qui animorum inconstantiam volubilem coerceant, et ex tot librorum multitudine illos pervolvendos demonstrent, ex quibus facili negocio scientia hauriantur.

Cum hac præcautione, quot emolumenta ex Licæis publicis expectare opus est! Hic nimirum ex virorum acri judicio præditorum contubernio, lux copiosissima provenit. Hic ex virorum doctorum commercio ditiore efficiuntur dati, et accepti commutatione. Hic viri docti, solertes juvenes lumen suum adaugent, sicut luminaria, quæ se conspicendo lucidiora evadunt. Verum et hinc ex tanta librorum copia, quam quodanmodo nocere dixi, utilitatem magnam ducere possumus, ut videlicet tot scriptis lumine plenis instructi, in quibus veri scientiarum fontes aperiuntur, rectique via tum in credendis, tum in agendis monstratur, à scriptis venenosis abhorreamus, opinionesque à vero devias vitemus, in quas impinguunt multoties, qui vias parum tutas lascivientes calcant, proprio genio et, voluptatibus indulgent.

Ut fructus, qui ex his Licæis oriri nati sunt, maturi et uberes essent, ac certi, sapientibus ordinationibus, et institutionibus ab initio munita sunt. Ab illorum origine, ut obstacula removerentur, viaque facilis ad scientias pararetur, provisum est.

Ordinationes isthæc secundum varietatem temporum aliæ atque aliæ esse debebant. Methodus, et studiorum Lex, Librorumque clementalium delectus certe debebat pari gresu incidere cum litterarum reformatione et instaurazione. Nostraque (ut ad Hispaniam oculos vertam) nostra, inquam, Licæa eam aptitudinem sumere debebant, qua illorum alumni ampliorem utilitatem, inausque reportarent emolumentum. Verbo dicam, Universitates nostræ ad libellam componi debebant cum aliis

Europæ cultæ Universitatibus, ne amplius inscitiae et defectus illustrationis ab exteris, licet injuria, insimularemur. De hac tamen illustratione loquor, et hanc illustrationem desiderare opus est, non quæ in libellis stilo fucato, et elegantiæ illecebris pleno hauritur avide, erroribus viam aperiens, contemptui religionem tradens, abavitaque priscorum fide, et maturo iudicio divertens. Hanc librorum casu in manus venientium illustrationem vitare opus est, nec unquam satis vigilantia curarumque impendetur à Magistris juventutis ducibus, ut illorum horrorem, contemptumque juvenum animis instillent.

Illustratio, quam acquirere debemus, periculo et danno libernoné in libris omnibus probatis reperitur? Paschalis, Wal- sepii, Bergierii, Bosueti aurea scripta nonné conciliare nobis possunt sanæ, et integræ eruditio copiam, qua in quolibet ocursu inter alios cum honore comparere possimus? Lectio assidua, et diligens librorum probatorum de utroque jure loquentium, nonné evanescere faciet paralogismata, cavillationes, et nærias, quibus lectoribus illudere conantur, quicumque de jure naturæ, abstractione à revelatione facta, scriptitarunt? Hobbesii deliramenta, Montesquieu placita, Mabli, Volneii, et aliorum complurium subversivæ assertiones, nonné dispellentur et disfugient, cum de jure naturæ, et civili, ac politico ad revelationis lacentur?

Hanc solidam illustrationem juvenibus nostris curare in corde fuit Legis studiorum novissimæ formatoribus, Regique Catholico Ferdinando, illustrationem, inquam, quæ anarquicis principiis, societatumque eversivis procul ablegatis, paci et tranquilitati consulat, Regnique splendorem, et prosperitatem adaugeat. Et hoc est quod nova studiorum lege intenditur,

Mitto primarum litterarum scholas, quibus sapientibus ordinationibus provisum est, ut pueri iam inde à teneris annis simul Christianæ Ethices documenta cum urbanitatis, et radio- rum litterarum lectionibus perdiscant. Magistrorum probatis moribus injunctam comitiis instructionis publicæ scrupulosam electionem: Ludi magistris etiam, populorumque Senatibus summa curam impositam, ne in his rudioribus studiis quidquam mali obrepere valeat.

Mitto et Latinitatis studia, et humanarum litterarum cole- gia, quæ erigi juventur. Juvenes latinæ linguae periti, Classi- corum Auctorum aureæ ætatis lectione exercitati, facili nego- cio ad majores scientias pervenire poterunt. Philosophiae insi- mulque exactis disciplinis incumbent, hincque ad Theologiam

et utriusque juris doctrinam libris selectis, et omnibus probatis ascendent, illorumque arcana penetrabunt, fontes consulendo, ex quibus vera, et genuina scientia eruitur. Quotidiana ar- guendi, et disceptandi, interrogationesque, et responsiones fa- ciendi exercitatione, in quibus diligens Professor claritatem, brevitatem, et utilitatem adhiberi curabit, acuetur ingenium, nullamque difficultatem reperire erit, cuius solutio in promptu non sit. Academiarum exercitiis, quibus nova accedit forma, progressus omnium Alumnorum respectivæ facultis palam sient, simulationeque ingenia fovebuntur.

Sed nec omitti debebat Eloquentiæ studium. Hinc Orato- riæ Academia, in qua post quatuor Institutionum annos ju- venes in suis respective facultatibus illustrati, discant suarum ïdearum analysis facere, ipsas recto ordine digerere, et expri- mere assuescant diguori, et cultiori modo, puritatem Atticam Romanæ Majestati jungentes, ostendentesque Hispanum Idio- ma utriusque sapientis linguae caracteres mire conjungere.

Forensis etiam practica Academiam videre est, in qua ju- ris utriusque periti judiciorum omnium tramites calleant, in qua vicissim Advocati, Judicis, Relatoris, Promotoris fiscalis partes agentes, nihil ipsos lateat eorum, quæ in suis postea mu- niis obeundis ipsorum intererunt.

Sed non satis erat Alunnos in via scientiarum dirigere, obs- taculaque ad illas adipiscendas removere. Cum unum, et quidem majus, sit morum corruptio, et efrænis licentia, quanta cura, et quam sapienter nova studiorum Lex scopulum hunc removere sategit! Frequentissimum sane fuit, summoque do- lore lugenduni, juvenes à parentum cura semotos, ut in hisce Licæsis scientias necessarias addiscerent, non nisi morum cor- ruptionem, malaque, quæ ex ea oriri nata sunt, secum evehere. Huic tamem malo, quantum potuit, studiorum Lex remedia, et præcautiones adhibuit. Longior essem, quam par est, si cunctas enumerare vellem ordinaciones, quas ad morum integritatem in his Licæsis pro viribus tuendam lex ista protulit, sive sacra- torum frequentiam, sive sacrarum Concionum praxim, sive cen- suræ utilem institutionem, aliaque ejusmodi salubria decreta.

Et quoniam periculis ingravescentibus, præcautiones, et re- media multiplicari opus est, cumque opiniones libertate ple- nae, pessimorum librorum lectio, et efrænis libertas adeo præteriti temporis injuria excreverit, avitaque Religio tam exitia- les iictus experta sit ex tot dictis, scriptisque vere cinicis, in quibus res magis sacre in ridiculum vertebantur, multum

sane intererat Cathedram Religionis statuere, in qua vindicetur
á tot impiorum sannis, videantque adolescentes, alii quidem
ad solamen, alii vero, si forte seductioni se præstiterint, ad suæ
deceptionis convictionem, videant, inquam, Religionem, ut Ci-
vitatem à Deo descendentem de Cælo, ut Civitatem bene mu-
nitam, præsidiis fultam tot doctissimorum virorum Justini, Athie-
nagoræ, Irenei, Tertuliani, Origenis, Augustini, aliorumque
qui, quotquot argumenta hodie dum congeruntur, in pulverem
redegerunt jam inde ab initio, ita ut videre non sit in im-
piis hodiernis libellis, nisi easdem cavillationes, novo quidem
sale, facetiis, nugasque conditas, ratione vero, et soliditate ca-
rrentes: videant, inquam, illam ut Civitatem, in cujus memoria
sagittæ impiorum franguntur, sive in ipsos contorquentur, ita
ut sagittæ parvolorum sint plagæ eorum, qui patiuntur vul-
nera propriis inanibus facta: Ut Civitatem ex qua tot prælia-
tores fortissimi, et ad bella doctissimi hostium cuncos disper-
gunt, illorum insidias, et sophismata evolunt, palamque faciunt,
impietatis, et irreligionis venenatos, dedecorosque fontes aperiunt,
ipsiusque mortiferos, et amaros fructus indigitant.

Grates igitur ressere debemus nostro Catholico Regi Ferdi-
nando, qui ut Regni, et subditorum utilitati consuleret, et ut
opiniones suspectæ in Religione, et politico regimine de medio
tollerentur, Regium Animum admovit ad studiorum decorem,
utilitatemque, ex qua Regni incolumitas sarta, tectaque ser-
vetur. Grates etiam immortales munificentissimo hujuscæ Athenei
fundatori Illmo. D. D. Ferdinando de Valdés, et Salas.

Et nonné etiam gratiarum actionem ressere oportet egregio
Patricio nostro D. D. Joanni Perez Villamil? Hic siquidem stu-
dio, et amore religionis incensus, et in corore correptus, ex eo
quod impietatis, et irreligionis virus, in tot libris stili elegan-
tia, et leporum novitate conscriptis, juvenibus illos avide per-
legentibus propinaretur: ut tot, tantisque malis, quæ hinc ori-
nata sunt, pro viribus obviaret, Religionis Cathedram in hoc
generali studiorum Liceo suis sumptibus erigendam curavir,
ad quam concurrerent tenerentur omnes Universitatis Alumni.
Quas laudes non mereatur, et quam gratiarum actionem non
debeamus egregio huic viro tam bene de religione merito, qui
suum patrimonium pro illius conservatione, et splendore impen-
dit, ita ut abs re non sit illum assimilare homini negotiatori
quærenti bonas margaritas, et qui inventa una præciosa dedit
omnia sua, et comparavit eam. Fiet hoc pacto, ut nostri ju-
venes inter studiorum curricula, quibus animum illustrare sata-

gunt, Patriæ et Religioni utiliter in posterum inserviant,
sumiant maturum scutum fidei, in quo possint nequissimi ign-
ea tela extinguere. Fumum ex puteo abissi erumpere fecit ne-
quissimus, quo veritatis lumen clarissimum nobis eripiat, et
tenebris nos cooperiat, relinquens homines in cræsa ignorantia
corum, quæ nostra intersunt tantopere. In ignorantia, inquam,
nos relinquens, ii etenim, qui curiosa, et inutilia sectantur, no-
vitatibus, et illecebrarum amantes, dicentes se esse sapientes, stulti
finnt. Manum tendentes ad fructum vetitum, ut Protoparentes
ad arborem scientiæ boni et mali, apertos sibi oculos vi-
dent, solum ut suam confusione agnoscant, et de propria nu-
ditate erubescant. Quanto rectius procedunt hi, qui nihil mo-
liuntur inepte, qui sobrietatem sapientiæ, quam commendat
Apostolus, sectantur, noscentes se vix posse in hoc brevi et mi-
sero exilio, ex quo ad Patriam pèrgimus, scientias utiles et
necessarias acquirere!

His ideis permotus noster munificentissimus Benefactor nos-
tri juvenes in Religionis scientia imbuendos voluit, ut vi-
dentes contradictiones, et absurdæ, in quæ religionis hostes in-
currunt, illorum scripta adsperrinentur, et genuinos, purosque fons
tes ament, ex quibus haurire possint sanas religionis ideas, ip-
sasque aliorum dein animis instillare, præveniens quodam-
modo nostri Catholici Regis (quem Deus diu incolumen servet)
pia, et religiosa vota, quibus hanc Cathedram in omnibus sui
Regni Liceis erigendam statuit, in studiorum Lege denuo servi-
ri præscripta.

Vos itaque, clarissimi juvenes, in quos Patria, et Religio
oculorum aciem intendit, ut pote in vobis considerans futu-
ram spem, et utriusque valida propugnacula, votis Religionis
et Patriæ, votis nostri Catholici Regis respondere satagit, ni-
hilque laboris, et vigiliarum omittite, ut in hoc Liceo no-
bilis perduret, et servetur progenies virorum, qui et morum
integritatem, et puritatem doctrinæ, et omni Scientiarum ge-
nere pollentes, Ecclesiæ et statui solatio, et ornamento esse pos-
sint, et Magistrorum suorum corona, et gaudium.

DIXI.

